

Jaarverslag

Klachtencommissie eenheid Amsterdam

2018

Amsterdam, februari 2019

**Klachtencommissie politie-eenheid Amsterdam
Postbus 2287
1000 CG Amsterdam
Telefoon: 088-169 1544
E-mailadres: klachtencommissie@amsterdam.politie.nl**

Inhoud

Voorwoord.....	2
1. Algemeen.....	3
1. Inleiding.....	3
2. Leden klachtencommissie.....	3
3. Werkwijze klachtencommissie.....	3
4. Bijeenkomsten klachtencommissie.....	4
2. Klachten en evaluatie.....	5
1. Totaaloverzicht klachtbehandeling door commissie.....	5
2. Overzicht klachtrubrieken/klachtelementen en beoordeling.....	6
3. Meest voorkomende klachtrubrieken/klachtelementen en beoordeling.....	6
4. Aanbevelingen.....	7

Bijlage: Overzicht Klachtrubrieken/klachtelementen en beoordeling

Voorwoord

In 2018 is het aantal klachten dat bij de commissie binnenkwam aanzienlijk gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze daling is niet specifiek voor Amsterdam en is ook waarneembaar bij veel klachtencommissies van andere politie-eenheden. Deze tendens lijkt (deels) het resultaat te zijn van de verbeteringen die in de behandeling van klachten in de eerste fase zijn doorgevoerd. Dat kan worden gezien als een positieve ontwikkeling nu de doelstelling van het klachtrecht mede ziet op het herstellen van vertrouwen in - en daarmee draagvlak voor - de relatie burgers en politie.

De klachtencommissie heeft zich in 2018 sterk ingezet om de forse achterstand in de behandeling van klachtzaken - die in de voorgaande periode zijn ontstaan - weg te werken. Dit ging door de grote inzet en betrokkenheid van de leden, waaronder de drie nieuwe leden, de secretaris en tijdelijk aangetrokken adjunct secretaris sneller dan verwacht, en per 1 augustus 2018 was dit gerealiseerd. Ik wil hiervoor de leden, het secretariaat evenals de politiechef voor het faciliteren van deze opgave dank zeggen. In het bijzonder wil ik oud-voorzitter, mr. Soffers, bedanken voor haar inzet en sturing in dit proces.

De wettelijke termijn waarbinnen een klacht behandeld dient te zijn is in 2018 helaas in veel gevallen overschreden. Hoewel dit mede het gevolg is van de keuze om oude klachten niet langer te laten liggen, blijft het behalen van de wettelijke termijn, onder andere vanwege logistieke perikelen, een grote uitdaging.

De commissie heeft in 2018 naar aanleiding van de binnengekomen klachten een tweetal aanbevelingen aan de politiechef uitgebracht. Deze aanbevelingen zagen op het doorvoeren van verbeteringen in het proces van nazorg bij binnentreden en op de standaardfouillering bij verdachten van opiumfeiten. Het is de commissie nog niet duidelijk geworden of, en in hoeverre, opvolging is gegeven aan de eerstgenoemde aanbeveling.

Voor het jaar 2019 geldt dat de commissie zich blijft inzetten voor een zorgvuldige en zo tijdig mogelijke afhandeling van de klachten, waar partijen zich gehoord voelen en daarbij inzicht en begrip krijgen voor elkaars handelen.

Amsterdam, februari 2019,

Rob van Bokhoven, voorzitter

1. Algemeen

1.1. Inleiding

De politie is gehouden tot een behoorlijke klachtbehandeling. De procedure hiervoor is vormgegeven in hoofdstuk 7 van de Politiewet 2012, hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), de Regeling klachtbehandeling politie, de Uitvoeringsregeling politie 2018 en het Huishoudelijk reglement klachtencommissies politie 2013 (Huishoudelijk reglement). Elke eenheid van de politie heeft een onafhankelijke klachtencommissie. Deze commissie adviseert de politiechef over de beoordeling van een klacht. Daarnaast heeft de commissie de mogelijkheid om ongevraagd advies uit te brengen aan de politiechef over bepaalde thema's of zaken. De politiechef vraagt de commissie om advies als een klager niet tevreden is met de uitkomst van de eerste fase van de klachtbehandeling. De klachtbehandeling door de commissie wordt de tweede fase genoemd. De commissie bestaat uit leden die niet werkzaam zijn bij de politie.

1.2. Leden klachtencommissie

In het verslagjaar 2018 was de samenstelling en de achtergrond van de commissie als volgt:

- dhr. R.J.L. (Rob) van Bokhoven, voorzitter per 1 december 2018, plaatsvervangend voorzitter tot 1 december 2018, gebiedsofficier van justitie bij Openbaar Ministerie Den Haag
- mw. M. (Marion) Soffers, voorzitter tot 1 oktober 2018, senior bestuursrechter bij rechtbank Den Haag
- dhr. R.O. (Erro) Meijer, plaatsvervangend voorzitter, voormalig adviseur bij Twynstra Gudde
- dhr. H.J. (Henk) de Graaff, lid, gepensioneerd, voormalig strafrechter
- dhr. K.C.J. (Koen) Vriend, lid, universitair docent straf- en strafprocesrecht bij Universiteit van Amsterdam
- mw. I. (Ilse) Verstraeten-Jochensen, lid, strafrechter bij rechtbank Amsterdam
- mw. N.S.M. (Natalia) Lubbe, lid, strafrechter bij rechtbank Den Haag

De klachtencommissie wordt ondersteund door een secretariaat. Dit secretariaat is gevestigd op het hoofdbureau van politie. De ambtelijk secretaris van de commissie is Daniëlle Tensen. De (tijdelijke) adjunct-secretaris van de commissie is Koen van Jaarsveld. Hugo van den Burg heeft de commissie tot en met juli 2018 administratief ondersteund.

1.3. Werkwijze klachtencommissie

De werkwijze van de commissie is (onder meer) gebaseerd op het Huishoudelijk reglement. Na ontvangst van de klacht bepaalt de commissie eerst op welke wijze de klacht wordt behandeld. Een reguliere klacht wordt door ten minste drie commissieleden behandeld. Een klacht bestaat doorgaans uit meerdere klachtelementen. Bij uitzondering kan een klacht alleen door de voorzitter worden behandeld. Dit is mogelijk indien de klacht kennelijk gegrond of ongegrond is, de klacht van eenvoudige aard is of het belang van de klager of het gewicht van de beklagde gedraging gering is.

De commissie brengt advies uit op basis van het klachtonderzoek, de onderliggende stukken en de verkregen informatie tijdens de hoorzitting.

De politiechef kan dat advies in zijn beslissing al dan niet geheel of gedeeltelijk overnemen. Afwijken van het advies dient door de politiechef gemotiveerd te worden.

Zijn beoordeling van de klacht(elementen) kan luiden:

- niet behandelen; (o.g.v. artikel 9:8 Awb, niet-ontvankelijkheid of niet-bevoegd)
- gegrond;
- ongegrond;
- geen oordeel.

Het doel van de klachtbehandeling is, naast advisering van de politiechef, het zorgdragen voor het herstel van vertrouwen en verbinding tussen burger en politie. Tevens schenkt de commissie aandacht aan de vraag in hoeverre bepaalde klachten wijzen op structurele tekortkomingen in het functioneren van de politie binnen de eenheid en aan de mogelijke maatregelen om deze tekortkomingen op te heffen. De leden van de klachtencommissie zijn onafhankelijk en functioneren zonder last of ruggespraak (onpartijdig en onafhankelijk). De voorzitter en zijn plaatsvervanger bewaken onder meer de onafhankelijkheid van de commissie. De ambtelijk secretaris draagt onder meer zorg voor de verslaglegging van de hoorzittingen en schrijft concept-adviezen.

Om de onafhankelijkheid van de commissie nog meer te waarborgen, zijn de volgende keuzes gemaakt:

- de zittingen worden niet in een politiebureau gehouden;
- leden die aan de hoorzitting deelnemen, kennen klager noch betrokken politieambtenaar uit de persoonlijke levenssfeer.

De commissie organiseert in beginsel¹ een hoorzitting naar aanleiding van de klacht om tot een advies te komen. Betrokkenen ontvangen een schriftelijke uitnodiging voor deze zitting. Zo worden klagers en betrokken politieambtenaren in de gelegenheid gesteld in elkaars aanwezigheid te worden gehoord. Het daarvan opgemaakte verslag wordt als bijlage aan het advies gehecht en wordt daarmee geacht deel uit te maken van het advies. Het verslag betreft geen woordelijke weergave van de zitting. Bij die hoorzittingen zijn een voorzitter en twee leden van de commissie aanwezig. Ter ondersteuning van de commissie is tevens de ambtelijk secretaris aanwezig.

De klachtencommissie sluit haar behandeling van de klacht af door daarover een advies uit te brengen aan de politiechef.

1.4. Bijeenkomsten klachtencommissie

In 2018 heeft de commissie 38 hoorzittingen gehouden. Verder heeft de commissie 5 keer een plenaire vergadering gehouden. Tijdens deze vergaderingen wordt in algemene zin de wijze besproken waarop de commissie klachten behandelt en worden de bevindingen over behandelde klachten besproken. Bij een van de vergaderingen zijn ook de klachtencoördinatoren en enkele klachtbehandelaren van de eenheid Amsterdam aanwezig geweest. Voorts heeft de commissie (de voorzitter en een lid) twee keer een gesprek gevoerd met de politiechef van de eenheid Amsterdam over de klachtbehandeling in de eenheid. Daarnaast is de voltallige commissie aanwezig geweest bij een jaarlijks diner met de politiechef. Voorts heeft de voorzitter van de commissie (samen met de secretaris) deelgenomen aan de landelijke vergadering van de klachtencommissies van de politie.

¹ Het Huishoudelijk Reglement klachtencommissies politie 2013 bepaalt in artikel 10 in welke gevallen kan worden afgezien van het horen van klager of betrokken politieambtenaar.

2. Klachten en evaluatie

2.1. Totaaloverzicht klachtbehandeling door commissie

<i>Klachtenoverzicht commissie 2018</i>	aantal
Lopende zaken 2018	70
Ontvangen klachten 2018	33
Openstaand 31-12-2017	36
Openstaand 31-12-2016	1
Afgehandeld met advies	65
Afgehandeld met een inhoudelijk advies	62
Advies BBS o.g.v. artikel 9:8 Awb	3
Ingetrokken	1
Openstaand 31-12-2018	4

Toelichting op de tabel

In 2018 heeft de politiechef de klachtencommissie 33 keer om advies verzocht. Dit betreft een daling ten opzichte van 2017 (in 2017 betrof dit 44 keer). De commissie heeft begrepen dat de daling in het aantal klachten een landelijke tendens is. Dit lijkt (onder meer) te kunnen worden verklaard door de kwaliteitsverbetering van de eerste fase van de klachtbehandeling. Daarnaast heeft de eerste fase in 2018 minder klachten ontvangen dan in 2017. In 2018 heeft de eerste fase van de klachtbehandeling 1048 klachten ontvangen (in 2017 betrof dit 1266 klachten).

Door langdurige onderbezetting van het secretariaat van de klachtencommissie had de commissie op 1 januari 2018 in 37 klachten uit voorgaande jaren nog geen advies uitgebracht. Om deze achterstanden weg te werken, heeft de politie tijdelijk een extra juridisch medewerker (adjunct-secretaris) aangesteld. Op 1 augustus 2018 waren alle achterstanden weggewerkt.

De klachtencommissie heeft in 2018 in totaal 65 klachten afgehandeld met een advies, waarvan 62 met een inhoudelijk advies en 3 waarin is geadviseerd om de klacht buiten behandeling te stellen. Verder is 1 klacht ingetrokken. In deze klacht hebben klagers en de beklagde politieambtenaar na de hoorzitting met elkaar (verder) gesproken en zijn zij samen tot een oplossing gekomen. De commissie heeft geen klachten afgehandeld door bemiddeling. Op 31 december 2018 had de commissie in 4 klachten nog geen advies uitgebracht.

In 51 zaken heeft een hoorzitting plaatsgevonden. In 50 zaken is meervoudig gehoord en in 1 zaak enkelvoudig. In 35 zaken zijn klagers en politieambtenaren gezamenlijk gehoord. In 7 zaken zijn klagers en politieambtenaren apart gehoord (ofwel op verzoek van de klager ofwel op verzoek van de politieambtenaar). In 4 zaken is alleen de klager gehoord. In 5 zaken zijn alleen de politieambtenaren gehoord. Bij enkele van deze zaken kwam de klager niet opdagen tijdens de hoorzitting. In 15 zaken heeft geen hoorzitting plaatsgevonden. In een van die zaken heeft de commissie de klacht kennelijk ongegrond verklaard en besloten klager niet te horen.

Beslissingen politiechef

In 2018 heeft de politiechef in alle door de commissie behandelde zaken de gegeven adviezen overgenomen, behoudens één klacht. Hierbij ging het om de klachtelementen 'Bevoegdheden: vrijheidsbeneming' en Geweld: handboeien'. De commissie heeft de politiechef geadviseerd de klachtelementen gegrond te verklaren en de hoofdofficier van justitie heeft geadviseerd de klachtelementen ongegrond te verklaren. De politiechef heeft in deze het advies van de hoofdofficier van justitie gevolgd.

NOM

De Nationale ombudsman (NOM) komt in beeld als klagers zich niet (geheel) kunnen vinden in de beslissing van de politiechef. In 2018 is in 1 klacht onderzoek gedaan door de NOM wat heeft geresulteerd in een rapport (2018/088). Dit rapport ziet op een beslissing uit 2017. De zaak had betrekking op etnisch profileren.

Termijnen

Als een klachtencommissie wordt belast met de behandeling en advisering van een klacht, bedraagt de termijn van klachtbehandeling maximaal 14 weken na ontvangst van het klaagschrift (10 weken + eventueel 4 weken verdaging). Hoewel de commissie altijd onverkort blijft inzetten op een zorgvuldige en spoedige afhandeling van de klacht, is gebleken dat de wettelijke termijn van 14 weken dermate krap is, dat dit in de praktijk nagenoeg niet te realiseren is. Dit ligt onder andere in de tijd die de eerste fase gebruikt in het oplossen van de klacht en de (resterende) tijd die de tweede fase nodig is voor het organiseren van een hoorzitting waarbij zowel de beklaagde politieambtenaar als de klager aanwezig is. Door de grote achterstanden zijn in 2018 de termijnen in het gros van de klachten helaas aanzienlijk overschreden.

2.2. Overzicht klachtrubrieken/klachtelementen en beoordeling

De bijlage bij dit jaarverslag geeft een overzicht van de beoordeling van de klachtencommissie in de 62 klachten die de klachtencommissie in 2018 met een inhoudelijk advies heeft afgedaan. De 62 klachten bestonden in totaal uit 178 klachtelementen. Elk element wordt door de klachtencommissie afzonderlijk beoordeeld. Van de 178 klachtelementen heeft de commissie bij 142 elementen (80%) geadviseerd deze ongegrond te verklaren, bij 29 elementen (16%) geadviseerd deze gegrond te verklaren, bij 5 elementen (3%) geadviseerd om geen oordeel te geven en bij 2 elementen (1%) geadviseerd deze buiten behandeling te stellen op grond van artikel 9:8 van de Awb.

Het is de commissie opgevallen dat van de ontvangen klachten in 2018 (33) de commissie slechts in één geval om advies is gevraagd over fysiek geweld. Deze klacht ging over het vastpakken van een arm.

2.3. Meest voorkomende klachtrubrieken/klachtelementen en beoordeling

	Klachtrubriek	Klachtelement	Aantal elementen	Oordeel: gegrond	Oordeel: ongegrond	Geen oordeel
1	Politieoptreden	Bejegening/houding/gedrag	42	8	31	3
2	Politieoptreden	Onjuiste actie	21	3	17	1
3	Politieoptreden	Discriminatie	13	0	13	0
4	Bevoegdheden	Vrijheidsbeneming	13	2	11	0
5	Politieoptreden	Geen/onvoldoende actie	12	1	11	0

Toelichting op de tabel

Het klachtelement 'Bejegening, houding, gedrag' is 42 maal door de commissie beoordeeld. Dit klachtelement staat meestal niet op zichzelf, maar maakt deel uit van een reeks klachtelementen. Het gaat onder meer om belediging, intimidatie, provocatie en machtsmisbruik. De commissie heeft 31 maal een ongegrondverklaring geadviseerd, 8 maal een gegrondverklaring en heeft 3 maal geadviseerd om geen oordeel te geven.

Het klachtelement 'Onjuiste actie' is 21 maal door de commissie beoordeeld. Deze categorie zou als een soort 'restcategorie' kunnen worden beschouwd. De aard van deze klachten loopt dan ook sterk uiteen. Zo variëren de klachten over onjuiste acties van 'het uit handen slaan van een telefoon van een burger die de politieambtenaar filmt' tot 'teveel politieambtenaren ter plaatse bij een verkeersongeval'. De commissie heeft 17 maal een ongegrondverklaring geadviseerd, 3 maal een gegrondverklaring en heeft 1 maal geadviseerd geen oordeel te geven.

Het klachtelement 'Discriminatie' is 13 maal door de commissie beoordeeld. In 6 zaken hebben klagers aangegeven dat er sprake is geweest van etnisch profileren. Hierbij ging het in 2 klachten om controle op basis van de Wegenverkeerswet 1994, in 2 klachten om een verkeersovertreding, in 1 klacht om het voldoen aan een bepaald signalement en in 1 klacht om een burenruzie waarbij de klaagster het gevoel had dat de wijkagent partij koos voor de burens, waardoor zij zich etnisch geprofileerd voelde. De commissie heeft 13 maal, dus in alle klachten, een ongegrondverklaring geadviseerd.

Het klachtelement 'Vrijheidsbeneming' is (eveneens) 13 maal door de commissie beoordeeld. Deze klachten gaan vooral over staandehoudingen en aanhoudingen. De commissie heeft 11 maal een ongegrondverklaring geadviseerd en 2 maal een gegrondverklaring.

Het klachtelement 'Geen of onvoldoende actie' is 12 maal door de commissie beoordeeld. Onder deze categorie vallen onder meer 'niet op rechten wijzen' en 'geen toegang tot advocaat'. De commissie heeft 11 maal een ongegrondverklaring geadviseerd en 1 maal een gegrondverklaring.

2.4. Aanbevelingen

In 2018 heeft de commissie naar aanleiding van klachten twee aanbevelingen uitgebracht aan de politiechef.

- Nazorg

Tijdens de vakantie van klaagster is de politie in de woning van klaagster binnengetreden, omdat de politie het vermoeden had dat er een hennepplantage aanwezig was. Na het binnentreden, bleek dat er geen sprake was van een hennepplantage. De politie heeft volgens het protocol een formulier met informatie over het binnentreden in de woning achtergelaten. Het binnentreden heeft een grote impact op klaagster gehad. Klaagster verwijt de politie dat zij na het binnentreden, dus toen de politie wist dat klaagster onschuldig was, geen poging heeft gedaan om met haar in contact te treden.

Alhoewel de commissie de klacht op dit punt ongegrond achtte, heeft de commissie het volgende advies aan de politie meegegeven: 'Indien er na het binnentreden geen hennep wordt aangetroffen, is goede nazorg van wezenlijk belang.'

Dit wordt ook onderstreept door de Nationale Ombudsman. De politie zou in dergelijke gevallen op eigen initiatief contact kunnen opnemen met de bewoner om een mondelinge toelichting te geven.’

- Opiumfouillering

Klaagster is met een aantal medeverdachten aangehouden op verdenking van een Opiumwetdelict. Klaagster bevond zich in een pand waar wiet werd verbouwd (en bevond zich in een heel ander gedeelte van het pand dan waar de knipsters werden aangetroffen). Klaagster is overgebracht naar het cellencomplex. Klaagster moest zich volledig ontkleden en naakt drie kniebuigingen maken, terwijl een vrouwelijke politieambtenaar naast haar stond en een andere vrouwelijke politieambtenaar achter haar stond. Klaagster klaagt over deze ingrijpende manier van fouilleren en geeft aan dat haar lichamelijke integriteit hiermee is geschonden. Zowel de politieambtenaar die de fouillering heeft uitgevoerd, als de operationeel coördinator, als de hulpofficier van justitie heeft verklaard dat dit een standaardwerkwijze betreft. Deze zogenoemde opiumfouillering wordt standaard uitgevoerd als er sprake is van een verdenking van een opiumfeit, waarbij per persoon geen individuele afweging wordt gemaakt.

De commissie achtte de klacht op dit punt gegrond. De commissie heeft geoordeeld dat niet is voldaan aan het vereiste van proportionaliteit. De hulpofficier van justitie heeft niet afgewogen of het in dit geval nodig was om een dergelijke ingrijpende fouillering, afgezet tegen de verdenking van het type strafbare feit (betrokkenheid bij hennepkwekerij) op grond van artikel 56 lid 1 van het Wetboek van Strafvordering toe te passen. De commissie acht het onwenselijk dat de ingrijpende wijze waarop klaagster is gefouilleerd, standaard door de politie wordt uitgevoerd als er sprake is van een verdenking van enig opiumdelict. De commissie heeft de volgende aanbeveling gedaan: ‘De commissie heeft geconstateerd dat de politie een ieder die als een ingeslotene is aangehouden op verdenking van een opiumdelict volgens een standaardprocedure wordt gefouilleerd, waarbij de ingeslotene zich dient te ontkleden en meerdere kniebuigingen dient te maken. Deze fouillering wordt door de politie een ‘opiumfouillering’ genoemd. De commissie acht het gepast en noodzakelijk dat de politie in voorkomende gevallen een individuele afweging maakt. De commissie adviseert om de werkwijze aangaande de zogenoemde opiumfouilleringen aan te passen.’

Het is de commissie niet duidelijk geworden wat de politie met de eerste aanbeveling heeft gedaan. Met betrekking tot de tweede aanbeveling heeft de commissie vernomen dat de politiechef de aanbeveling van de klachtencommissie heeft opgevolgd. Bij de afdeling Politieprofessie & Allianties is de opdracht neergelegd om (in overleg met het OM) te komen tot beleid/afspraken over de wijze waarop en de omstandigheden waaronder een ‘opiumfouillering’ kan plaatsvinden.

Bijlage

Overzicht Klachtrubrieken/klachtelementen en beoordeling

Toelichting overzicht: dit overzicht ziet op de beoordeling van de klachtencommissie in de 62 klachten (met in totaal 178 klachtelementen) die de klachtencommissie in 2018 met een inhoudelijk advies heeft afgedaan.

Klachtrubriek Klachtelement	Beoordeling inzake 62 adviezen				
	Geground	Ongegrond	Geen oordeel	Niet behandelen o.g.v. 9:8 Awb	Totaal
Geweld					
Fysiek	0	3			3
Handboeien	3	3			6
Wapenstok	0	0			0
Pepperspray	0	1			1
Diensthond	0	0			0
Vuurwapen	0	0			0
Subtotaal:	3	7	0	0	10
Bevoegdheden					
Vrijheidsbeneming	2	11			13
Binnentreden	0	6	1		7
Doorzoeken	1	1			2
Inbeslagneming	0	1			1
Fouilleren	1	1			2
Zaakwaarneming	0	0			0
Identificatie (conform WID)	0	3			3
Verhoor	0	0			0
Subtotaal:	4	23	1	0	28
Dienstverlening & Service					
Bereikbaarheid	0	0			0
Niet of te laat komen	0	0			0
Aangifte/klacht niet opnemen	2	3			5
Informatieverstrekking	0	4			4
Privacyerschending	0	3	1		4
Persvoorlichting	0	0			0
Klachtbehandeling	0	2			2
Subtotaal:	2	12	1	0	15
Politieoptreden					
Geen/onvoldoende actie	1	11			12
Onjuiste actie	3	17		1	21
Arrestantenbehandeling	4	5			9
Discriminatie	0	13			13
Seksuele intimidatie	0	1			1
Bejegening/houding/gedrag	8	31	3		42
Afspraken niet nakomen	0	2			2
Naam/legitimatie	2	9			11
Verkeersgedrag	1	1			2
Vastleggen/verantwoorden	1	4		1	6
Deskundigheid	0	3			3
Objectiviteit	0	5			5
Subtotaal:	20	100	3	2	125
Totalen	29	142	5	2	178